

Rapport Kunst og inventar nr. 69/2006

Svalbard. Ny-Ålesund "Amundsenvillaen"

Undersøkelser, dokumentasjon,
tilbakeføring, restaurering og
konservering av villaen

Forprosjekt

Jon Brønne. Forsker/malerikonservator

"Amundsenvillaen" i opprinnelig utseende. Bildet er tatt før ombyggingen til bar i 1937.
Hovedinngangen er mot nord. Fotograf ukjent.

NIKU

Dato: 6.12.2006
Til: Riksantikvaren
Fra: NIKU v/ Jon Brønne
Emne: Beskrive et forprosjekt med generell oversikt over arbeidene som er nødvendige for å tilbakeføre, restaurere og konservere "Amundsenvillaen" til tilstanden og utseendet som villaen hadde på Roald Amundsens tid, dvs. årene 1925 - 1926.

Oppdragsgiver: Riksantikvaren v/Unni Grønn og Susan Barr
Prosjektnr. NIKU: 156.102406
Prosjektleder: Jon Brønne
Tidspunkt: Oktober- desember 2006.

Bakgrunn.

I forbindelse med arbeidet i "Amundsenvillaen" i 2001 – 2002 ble det oppdaget malte dekorasjoner rett på veggpanelet i ett av stuerommene i 1. etasje. NIKU ble engasjert for å dokumentere og sikre dekoren før den ble kledd inn på nytt. Dette arbeidet ble utført av undertegnede i 2004. (Se vedlagte rapport: Prosjekt 156.1271. Svalbard. Ny-Ålesund. "Amundsenvillaen". Undersøkelser og nødkonservering av malt dekor.)

I forbindelse med dette arbeidet ble ideen om en tilbakeføring og evt. restaurering av 1. etasje i huset, til det utseendet det hadde da Amundsen brukte det, diskutert med sysselmannens kulturminnekonsulent Anne Cathrine Flyen og direktør Oddvar Midtkandal i Kings Bay A/S. (Se ovennevnte rapport side 29.)

Restaurering av "Amundsenvillaen" er nå brakt på bane igjen. For å gjennomføre dette prosjektet er det nødvendig med dokumentasjon og undersøkelser på et faglig forsvarlig nivå.

Undertegnede fikk derfor i oppdrag av Riksantikvaren ved Avd. dir. Unni Grønn, å utarbeide et forprosjekt for å få en generell oversikt over de arbeidene som må utføres for å kunne tilbakeføre eksteriøret og 1. etasje i bygningen til det utseendet huset hadde da Roald Amundsen brukte huset i 1925-26.

I forprosjektet skulle det også innarbeides kostnadsberegninger for arbeidene. Det er ikke mulig å forutse omfanget av de bygningsmessige arbeidene som skal utføres gjennom restaureringsprosessen, før de bygnings- og fargearkeologiske undersøkelsene er gjennomført. Det er derfor ikke mulig å kalkulere noen kostnader ut over det som gjelder arkivsøk, dokumentasjon, oppmålinger for evt. rekonstruksjoner av vinduer, paneler, dører og listverk og bygnings- og fargearkeologiske undersøkelser.

Når rapportene fra de bygnings- og fargearkeologiske undersøkelsene foreligger vil det være mulig å utarbeide detaljerte kostnadskalkyler for tømmer og snekkerarbeider, malerarbeider og konserveringsarbeider i forbindelse med den malte dekoren.

All fotodokumentasjon fra de bygnings- og fargearkeologiske undersøkelsene vil bli utført digitalt, og levert til oppdragsgiver på CD.

Beskrivelse av arbeidsgangen i prosjektet: "Restaurering av Amundsenvillaen".

Koordinering av arbeidet.

For å kunne organisere og drive fram dette prosjektet er det helt vesentlig at det utpekes evt. engasjeres en koordinator som skal følge opp det initiativet som nå er tatt i forbindelse med en evt. istandsetting av Amundsenvillaen. Det er en fordel om denne koordinatoren kjenner Svalbard godt, har gode kontakter i polarmiljøet og oversikt over logistikkmulighetene på Svalbard.

Referansegruppe.

Før arbeidene igangsettes, bør det også opprettes en referansegruppe som følger arbeidene, og som fungerer som en faglig veileder og diskusjonspartner gjennom prosjektet. Referansegruppa bør ikke bestå av flere enn tre personer. Representanter for eieren, og vernemyndighetene bør være representert. Hvis en representant for vernemyndighetene sitter i gruppa, er det viktig å bestemme på forhånd, om det skal utpekes en som har formelle vedtaksfullmakter i prosjektet, slik at referansegruppas tilrådinge og vedtak er bindende, eller om det skal oppnevnes en som kun har faglig rådgivende fullmakter, slik at tilrådingene i referansegruppa skal gjennom en ny saksbehandling før endelige vedtak.

Arkiv og litteratursøk.

Før det utføres noen nye fysiske inngrep i bygningen, er det viktig at utdypende arkiv og litteraturstudier vedrørende husets historie gjennomføres. Dette bør utføres av fagfolk med lang erfaring i arkiv og litteratursøk. De viktigste arkivene som bør gjennomgås er: Riksantikvaren, Svalbardmuseet, Kings Bay A/S, Frammuseet, Polarmuseet, Follo Museum, Sjøfartsmuseet, Riksarkivet og Statsarkivet. Videre er Riksantikvarens bibliotek en viktig kilde for søk.

Kostnadene for dette arbeidet er vedlagt med egen kostnadsberegning.

Bygnings- og fargearkeologiske undersøkelser.

Basis for alt det videre arbeidet i bygningen er de bygnings- og fargearkeologiske undersøkelsene. Disse må utføres etter de standardene Riksantikvaren setter for denne typen arbeider, og rapporteres etter de samme standardene. I forståelse med Riksantikvaren arbeider NIKU etter følgende standarder:

Dokumentasjon før tiltak.

Alle de delene av bygningen som skal undersøkes blir beskrevet før undersøkelsene igangsettes. Beskrivelsen er detaljert, og klassifiserer og daterer alle synlige bygningselementer. Videre beskrives all overflatebehandling, og alle synlige farger og overflatebehandlinger kodes slik det er beskrevet under dokumentasjon nedenfor.

Fjerning av sekundære tilføyelser.

Ettersom bygningen er fredet, må alle inngrep i bygningen godkjennes av vernemyndighetene før tiltak igangsettes.

For å få muligheter til å forstå bygningens historiske utviklinger og endringer, er det nødvendig å fjerne alle de bygningsmessige tilføyelsene som er kommet til etter 1925. Dette arbeidet kan med fordel bli utført av lokale snekkere samtidig med, - og i samråd med de malerikonservatorene som skal utføre de øvrige undersøkelsene.

Metode

Fargeundersøkelsene blir utført ved lagvise avdekkinger og registrering av malingslag (fargetrapp) og stikkprøver med skalpell på bygningselementene, vurdering av overflater i feltmikroskop på stedet, samt tolkning av materialprøver i mikroskop ved høyere forstørrelse ved NIKUs konserveringsavdeling i Oslo. Materialprøvene vil bli oppbevart hos NIKU.

Dokumentasjon

Malingslagene som blir funnet på de undersøkte bygningselementene vil bli ført inn på NIKUs skjema for fargeundersøkelser. Utfylte skjemaer følger som vedlegg til rapporten. Fargeregistrering gjøres ved bruk av NCS-systemet, som er et system for fargebeskrivelse.¹ Fargekodene skal i de fleste tilfellene oppfattes som veiledende, ettersom det sjelden er mulig å finne én NCS-kode som fullstendig samsvarer med den avdekkete fargen. De avdekkete fargene vil dessuten endre seg over tid. Oljen i malingen gulner når den ikke utsettes for lys. Det betyr at de fargene som avdekkes vanligvis er for varme eller gule i forhold til hvordan de opprinnelig har vært. Oljen vil blekes når fargen står fremme i lyset. Ved en eventuell oppmaling bør anbefalte farger justeres på stedet mot blekede avdekkingsprøver på bygningselementene.

Ved uttak av materialprøver for undersøkelse i mikroskop blir opplysninger om bygningselement, sted, bunnmateriale og øverste fargelag notert og ført inn i NIKUs register over materialprøver.

Alle relevante bygningsmaterialer som registreres gjennom undersøkelsene blir beskrevet, skisseoppmålt og klassifisert mht. alder og typologi.

Rapportering.

Eksteriøret og alle rommene som undersøkes i interiøret blir rapportert. Rapporteringen gjøres i form av lett forståelige tabellariske skjemaer. Bygnings- og fargehistorikken for hvert enkelt bygningselement blir presentert i historisk rekkefølge, med en rubrikk for hver endring eller periode i eksteriørets eller rommets historiske utvikling. Ved å lese disse skjemaene horisontalt i en rad, kan man følge et enkelt bygningselements utseende og endring gjennom historien. Ved å lese kolonnene vertikalt, er det mulig å se hvordan rommet eller eksteriøret så ut ved hver endring/periode i bygningenes eller rommets historie. Den perioden NIKU anbefaler for restaureringsarbeidene blir markert i egen farge.

Ved å rapportere på denne måten er det meget enkelt for oppdragsgiver å få oversikt over de funnene som gjøres, og ut fra disse fatte de vedtak som er nødvendige for videre tiltak.

Alle forslag til tiltak blir til slutt beskrevet for hvert enkelt bygningselement i prosatekst. Dette blir gjort i et tilsvarende skjema som det som benyttes til beskrivelsene før tiltak.

Forslagene til tiltak er så detaljerte at tømmer/snekker og maler kan arbeide direkte etter disse beskrivelsene hvis de sammenholdes med arkitektens tegninger og beskrivelser.

Arkitektarbeider.

Med grunnlag i rapportene fra arkivsoket og de bygnings- og fargearkeologiske undersøkelsene kan en kvalifisert arkitekt utarbeide forslag til tekniske løsninger på reetablering av vegger og innredningsdetaljer, og tegne ut disse i detalj der dette er nødvendig. Videre skal arkitekten utarbeide forslag til rekonstruksjoner/kopier av de opprinnelige vinduene, dørene, listverk, paneler osv.

Kostnadsberegning for oppmålinger og utarbeidelse av detaljtegninger for de bygningselementene som evt. må kopieres/rekonstrueres er vedlagt. De øvrige arkitektarbeidene er det ikke mulig å beregne kostnader for før resultatene fra de bygnings- og fargearkeologiske undersøkelsene foreligger.

Delrapportering for arkitektarbeidene vil for en stor del bli dekket gjennom beskrivelsene og tegningene. En mindre sluttrapportering må likevel påregnes fra arkitekten.

¹ Natural Color System® Index 2004

Tømrer- og snekkerarbeider.

Med grunnlag i rapportene fra de bygnings- og fargearkeologiske undersøkelser kan tømrere og snekkere utføre de rekonstruksjonsarbeidene som er nødvendige og som er godkjente av antikvariske myndigheter.

Dette arbeidet kan med basis i arkitektens tegninger og beskrivelser og malerikonservatorenes rapporter, trolig utføres med stor grad av selvstendighet av snekkere med erfaring fra denne typen arbeider.

Kostnadene for dette arbeidet må utarbeides av tømrer/snekker etter at bygningsundersøkelsene er gjennomført.

Delrapportering for tømrer/snekkerarbeidene utføres av tømrer/snekker.

Malerarbeider.

Med grunnlag i rapportene fra de bygnings- og fargearkeologiske undersøkelser kan maler utføre de malingsarbeidene på eksteriøret og i interiøret som foreslås i undersøkelsesrapportene og som er godkjente av antikvariske myndigheter.

Dette arbeidet kan med basis i detaljbeskrivelser i malerikonservatorenes rapporter, utføres med stor grad av selvstendighet av malere med erfaring fra denne typen arbeider.

Kostnadene for dette arbeidet må utarbeides av maler etter at bygningsundersøkelsene er gjennomført.

Delrapportering for malerarbeidene utføres av maler.

Nødkonservering.

Det er tidligere funnet malt dekor på veggene i stuerommet 116 i 1. etasje. Det er stor sannsynlighet for at det er bevart mer veggdekor i dette rommet og i rom 114 som tidligere var en del av det samme rommet. Det er også mulighet for at det finnes malt dekor i taket og på gulvet i de samme rommene. (Se vedlagte rapport.)

Den delen av dekoren som var synlig i perioden 2001 – 2004 ble nødkonservert/sikret av undertegnede i 2004. (Se vedlagte rapport.)

Etter at rapporten ble skrevet har direktør Oddvar Midtkandal funnet flere eldre fotografier i Kings Bays arkiver som viser mer malt dekor på veggene i disse to rommene. Dekoren er av samme type som den som allerede er dokumentert.

Hvis det avdekkes mer dekor i forbindelse med de bygnings- og fargearkeologiske undersøkelser, er det stor sannsynlighet for at denne dekoren må nødkonserveres/sikres. Disse sikringsarbeidene må utføres parallelt med undersøkelsene. Kostnadene for dette arbeidet inngår i den kalkylen som er vedlagt for de bygnings- og fargearkeologiske undersøkelser.

Konserveringsarbeidet.

Når tømrer, snekker, maler, elektriker og rørlegger har avsluttet arbeidene i huset kan dekoren konserveres.

Det betyr at både den dekoren som tidligere er nødkonservert, og den dekoren som evt. finnes ved undersøkelsene og som da blir nødkonservert, må behandles for å unngå videre tap av originalt materiale.

Det innebærer at den pålimte forsidebeskyttelsen fjernes samtidig som konserverings- og konsolideringen utføres.

Til slutt renses og eventuelt retusjeres skader forsiktig. Overflaten gis en beskyttende sluttfermiss.

Kostnadene for dette arbeidet må utarbeides av malerikonservator etter at bygningsundersøkelsene er gjennomført.

Delrapportering for konserveringsarbeidene utføres av malerikonservator.

Sluttrapportering.

Sluttrapportering etter at arbeidene er ferdige kan enklest gjøres ved å samle alle delrapportene og gi disse en samlende sluttkommentar.

Det bør også utarbeides en oppvarmings- rengjørings- og vedlikeholdsplan/veiledning for huset.

Disse arbeidene kan utføres av de malerikonservatorene som har utført undersøkelsene i huset.

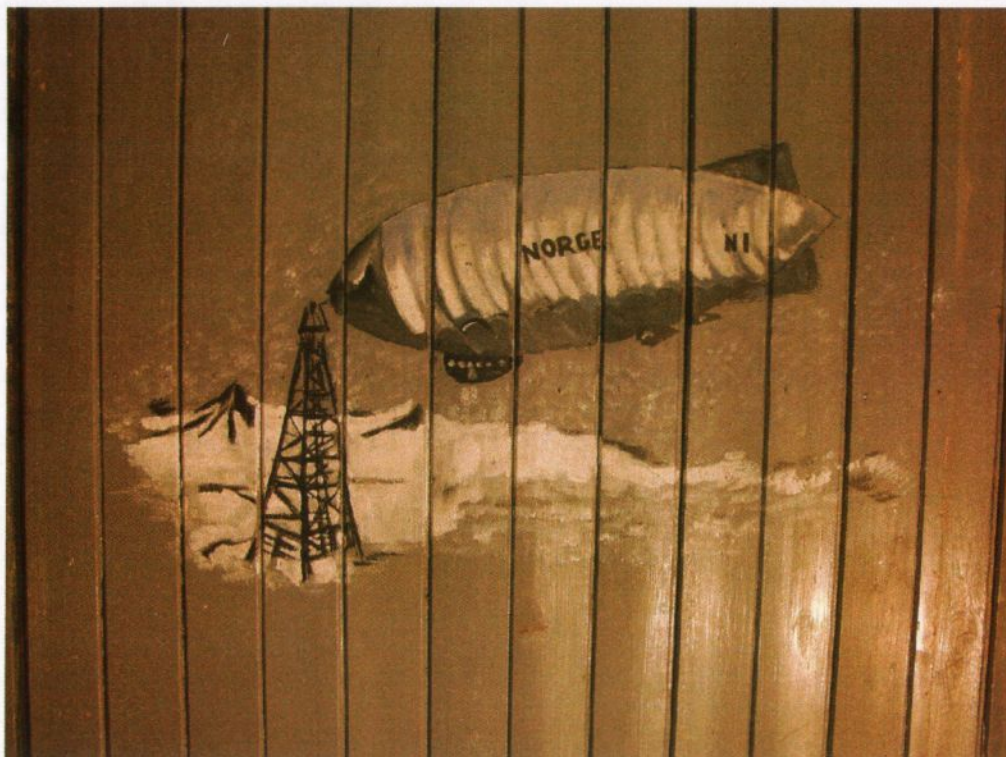
Oslo 6.12.2006.

Jon Brænne
Forsker/malerikonservator
NIKU

Prosjekt 156.1271
Svalbard, Ny – Ålesund.
"Amundsenvillaen".
Undersøkelser og
nødkonservering av malt
veggdekor

Jon Brønne. Forsker/malerikonservator

"Amundsenvillaen", rom 116, Sydveggen. Foto: Brønne 2004

Forfatter(e) (Arial 16 pt)

Dato: 23.1.2004.
Til: Kings Bay A/S. V/ Direktør Oddvar Midtkandal
Kopi til: Sysselmannen på Svalbard, v/kulturminnerådgiver Anne-Cathrine Flyen
Fra: Forsker/malerikonservator Jon Brønne
Emne: Ny-Ålesund. "Amundsenvillaen". Undersøkelser og nødkonservering av malt veggdekor.

Oppdragsgiver: Kings Bay A/S
Topografisk nr: B.f. 460.
Prosjektnr. NIKU: 156.1271
Prosjektleder: Jon Brønne
Tidspunkt: 19. – 23. januar 2004. Rapport ferdigstilt 27.1.2004.

Bakgrunn for befaringen.

Ved forberedelser til istandsetting av Amundsenvillaen i 2001 og 2002, ble deler av sekundær platekledning i to av rommene i 1. etasje revet. Det ble da oppdaget malt dekor på to vegger i det ene rommet hvor platene var fjernet. Arbeidene ble da stoppet av Sysselmannen.

Befaringen hadde til hensikt å bringe på det rene den kunst – og kulturhistoriske verdien denne veggdekoren har. Videre skulle de synlige delene av dekoren sikres mot ytterligere skader og forfall, og det skulle gis råd om hvilke tiltak som bør gjøres med dekoren i fremtiden.

Generelt.

Amundsenvillaen ble oppført i 1918, og er derved et av de eldste bevarte husene i Ny - Ålesund. I flg. Svalbardsmiljøloven (sml) § 39 a, er huset automatisk fredet.

Huset er oppført som et såkalt elementhus, dvs. at det for en stor del var ferdigkappet, tilpasset og delvis montert i moduler på fastlandet. På den måten ble volum og fraktvekten redusert, og byggeperioden kunne forkortes i vesentlig grad.

**Figur 1. "Amundsenvillaen".
Rom 116. Sydøsthjørnet,
overgang mellom vegg og
tak. Passmerker for
monteringen av elementene
er merket på
himlingsbordene med 197c.
Foto. JB. 21.1.2004.**

Historikk.

Huset ble oppført som sommerbolig for direktørene i Kings Bay Kul Compagnie i første driftsperiode, fra 1918 til 1925. Huset er det eneste i Ny-Ålesund som er oppført i en enkel Jugendstil med mansardtak.

Etter 1925 ble huset brukt som bolig for Sysselmannen når han var på besøk i Ny-Ålesund. Huset ble stilt til disposisjon for Roald Amundsen og hans folk i forbindelse med hans ekspedisjoner i 1925 og 1926.

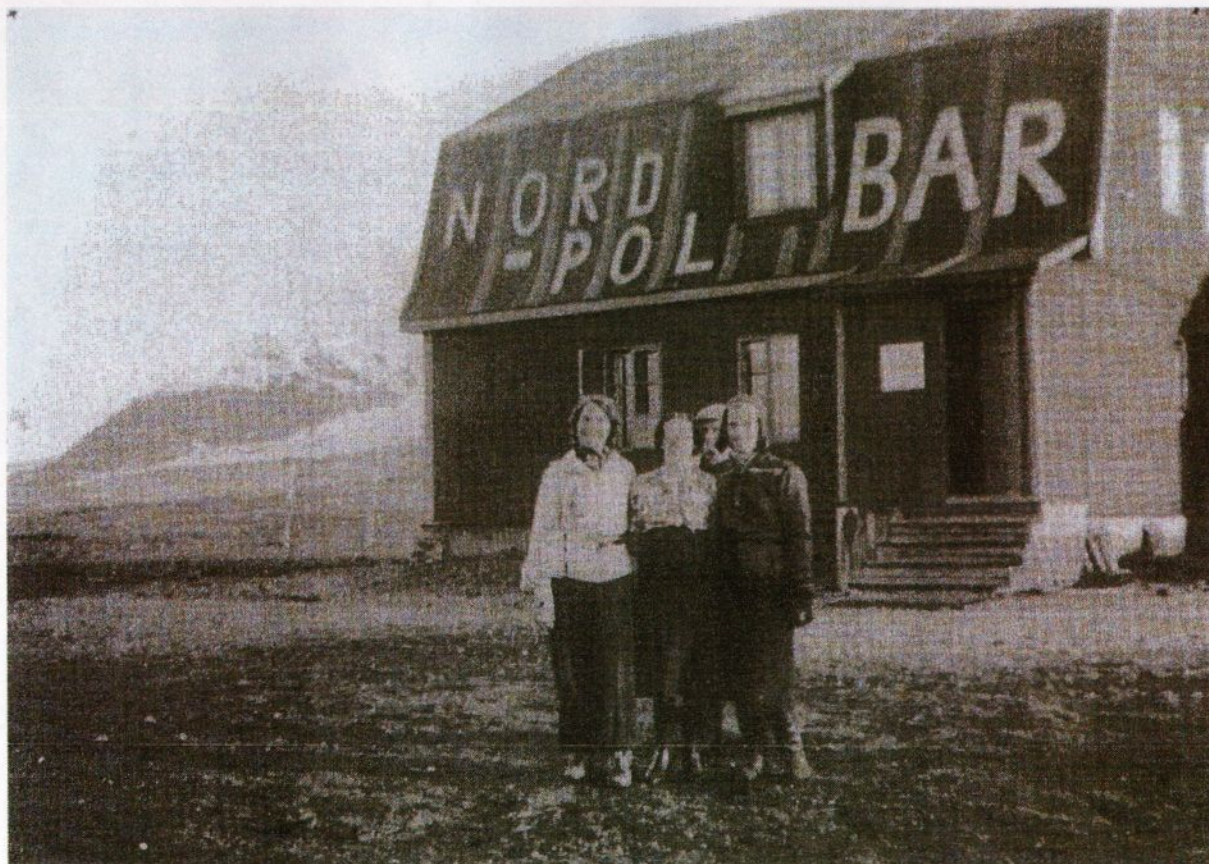
*"Flyverne – Riiser-larsen, Dietrichson, Horgen, Omdal samt Ellsworth og Ramm fikk sitt eget koselige lille hus. Zappfe og jeg blev innkvarteret i direktørboligen og resten i sykehuset."*¹ Huset sto trolig uten vesentlige forandringer fra det ble bygget og fram til 1937.

Figur 2. "Amundsenvillaen" i opprinnelig utseende. Bildet er tatt før ombyggingen til bar i 1937. Hovedinngangen er mot nord. Vinduene står på opprinnelig plass. Bildet viser at alle vinduene er av samme type. To-rams vinduer av empiretype, med tre glass i hver ramme. På østveggen er to og to vinduer satt inntil hverandre med en stender imellom. Dette er trolig gjort for å forenkle byggeprosessen, idet det er benyttet samme vindustype, i hele huset. Transporten er også enklere, idet man har sluppet å håndtere store firerams vinduer. Fotograf ukjent.

I forbindelse med hotelldriften i Ny-Ålesund, i årene 1937 – 39, ble villaen ominnredet til "Nordpol – Bar" i 1937. I perioden 1945 – 1957 ble huset brukt som funksjonærbolig. I 1957 ble huset ominnredet til helårsbolig for to familier. Ny ominnredning ble gjort i 1966. Da ble 1. etg. gjort om til legekontor og sykestue, og leiligheten i 2. etg. ble pusset opp.

¹ Amundsen, 1925: 28

Figur 3. "Amundsenvillaen". Bildet er tatt etter ombyggingen til bar i 1937. mest sannsynlig er bildet tatt i hotellperioden 1937 – 39. Hovedinngangen er fremdeles mot nord og vinduene står på opprinnelig plass. Bortsett fra ny tjærepapp på taket, og den malte reklameteksten, er det ingen vesentlige endringer i fasaden. Skyggen på vestveggen viser at tilbygget står på plass på dette tidspunktet. Det er ikke mulig ut fra skyggen å se om taket på tilbygget har sal- eller pulttak. Hvis ikke tilbygget er opprinnelig, må det være satt opp i perioden 1918 – 1939. Fotograf ukjent.

I årene 1987 – 1992 ble huset nok en gang rehabilitert og pusset opp. Blant annet ble de nåværende oppdelte termopanvinduene satt inn. Disse vinduene er av en type som er helt ulike de opprinnelige vinduene i huset. Både formater, detaljering og plassering av vinduene bidrar dessverre til å forsimple huset. I dag er det leilighet i bruk i 2. etasje, og 1. etasje brukes delvis som lager, delvis står etasjen som en byggeplass.

Figur 4. "Amundsenvillaen".
Direktørene for KBKC,
fotografert på trappa. Bildet er
tatt ved Amundsens besøk i
1925. Fra: Amundsen;
"Gjennem luften til 88° Nord. "

Direktøerne Brandal og Knutsen i Kings Bay.

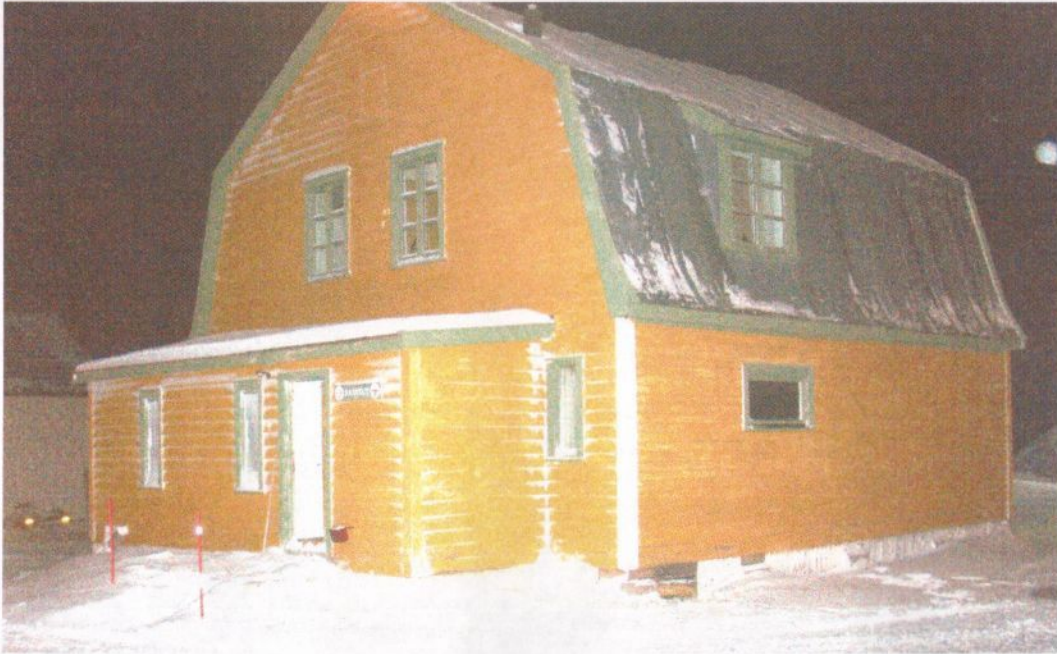
Figur 5. "Amundsenvillaen". Sett fra vest. Store endringer i fasaden ødelegger husets opprinnelige preg. De viktigste endringene er det liggende supanelet og de nye vinduene. Vinduene står heller ikke i de opprinnelige åpningene. Vindfanget er forlenget mot nord. Opprinnelig var vindfanget symmetrisk om inngangsdøra. Nåværende hovedinngangsdør er ny, trolig i 1970 – åra. Foto. JB. 20.1.2004.

Figur 6. "Amundsenvillaen". Sett fra nordøst. Store endringer i fasaden ødelegger husets opprinnelige preg. De viktigste endringene er det liggende supanet og de nye vinduene. Vinduene står heller ikke i de opprinnelige åpningene. Den opprinnelige hoveddøra mot nord er blendet. Det er i dag kun inngang til huset fra vest. Den opprinnelige pipa er revet. Foto. JB. 20.1.2004.

Figur 7. "Amundsenvillaen". Sett fra sydøst. Store endringer i fasaden ødelegger husets opprinnelige preg. De viktigste endringene er det liggende supanet og de nye vinduene. Vinduene står heller ikke i de opprinnelige åpningene. Vinduet med liggende format hører til det nåværende badet. Vinduet står ikke i opprinnelig åpning. Den opprinnelige pipa er revet. Slitasje på malingen på sydveggen. Foto. JB. 20.1.2004.

Figur 8. "Amundsenvillaen". Sett fra sydvest. Store endringer i fasaden ødelegger husets opprinnelige preg. De viktigste endringene er det liggende supanelet og de nye vinduene. Vinduene står heller ikke i de opprinnelige åpningene. Vindfanget er forlenget mot nord. Opprinnelig var det sekundære? vindfanget symmetrisk om inngangsdøra. Den opprinnelige pipa er revet. Foto. JB. 20.1.2004.

Figur 9. "Amundsenvillaen". Nordveggen. Detalj av nedre del av panelet. Øverst, gul oker liggende, pløyd supanel. Lag. 04 og lag 02. (Se tabellen) Under dette sees litt av forhudningspappen, lag 01 og opprinnelig, pløyd vekselpanel med engelsk rød ren linoljemaling, lag 1 og lag 2. panelet er kappet i nedkant. Nedenfor denne sees litt av svilla. Nederst er det påsatt en pløyd rupanel som beskyttelse og isolasjon. Denne er ubehandlet. Borehullene i panelet er trolig gjort i forbindelse med den planlagte istandsettingen av huset. Det er lite heldig at det er laget hull i veggkonstruksjonen fra utsiden. Hullene forårsaker en permanent utetthet i en eller flere av de opprinnelige forseglede bygningselementene. Foto. JB. 20.1.2004.

Rapport

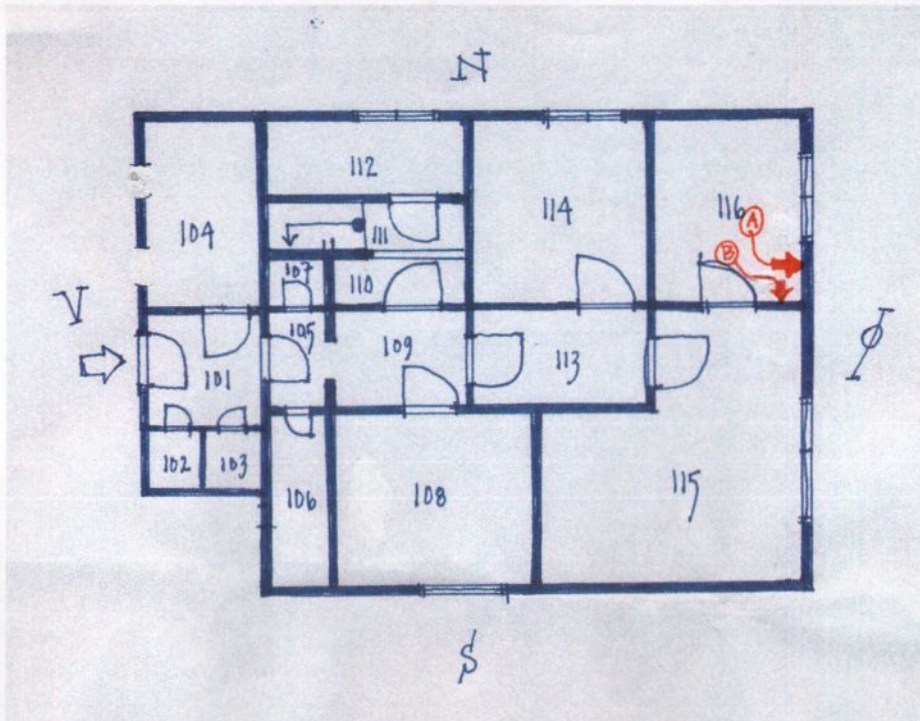
Konstruksjon.

Byggeteknikken er en stenderverkskonstruksjon, med flere lag panel på hver side av den bærende konstruksjonen.

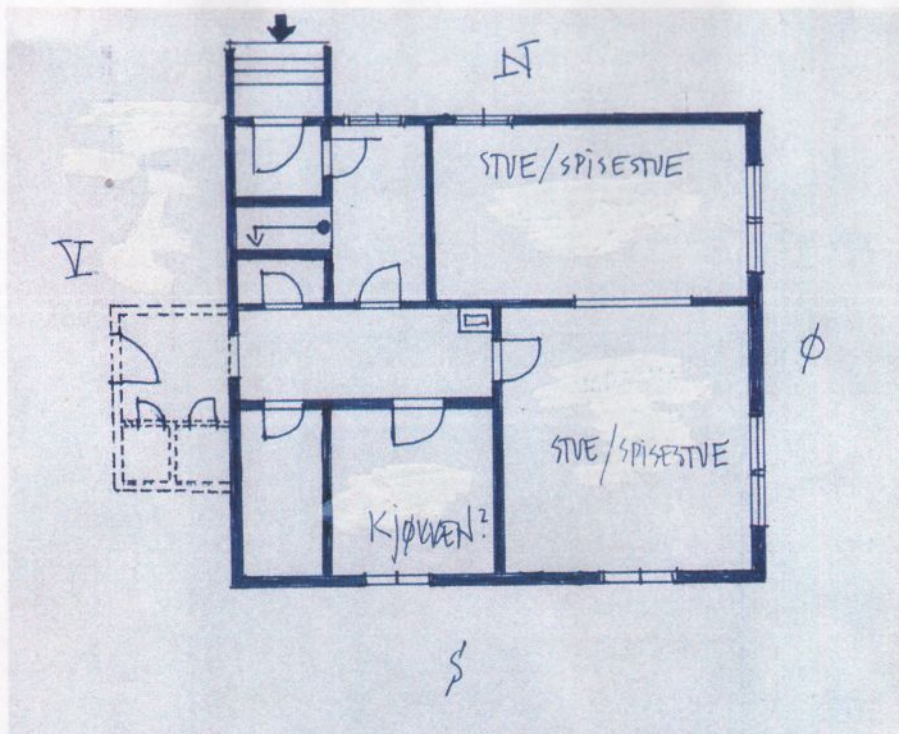
Den opprinnelige konstruksjonen på ytterveggen (merket med blått) og overflatebehandlingene i rom 116, det dekorerte rommet var som følger, regnet utenfra og innover da rommet sto ferdig dekorert:

Lag Nr.	Materialer
04	Senere tilføyelse. Linoljemaling, Gul oker.
03	Senere tilføyelse. Alkydmaling, Gul oker.
02	Senere tilføyelse. Liggende, profilert panel.
01	Senere tilføyelse. Forhudningspapp?
1	Maling. Engelsk rød?
2	3/4" Pløyd vekselpanel?
3	Forhudningspapp
4	3/4" Pløyd panel. (rupanel?)
5	4 cm. Hulrom og stendere.
6	3/4" Pløyd panel. (rupanel?)
7	7 cm. Hulrom og stendere
8	Forhudningspapp
9	Forhudningspapp
10	3/4" Pløyd Faspanel
11	Maling
12	Malt dekor
13	Senere tilføyelse. 3,5 cm. sydde glassvattmatter. Kun på yttervegger.
14	Senere tilføyelse. 3/4" Utlekking av grove uhøvlete bord. Kun på yttervegger.
15	Senere tilføyelse. Flere typer kledning. 10 mm. Porøs Huntonitt/12 mm. Sponplater/6 mm. Huntonitt. På alle vegger.
16	Senere tilføyelse. Div. lag akrylbasert maling. På alle vegger.

Innerveggene har en mye enklere konstruksjon enn ytterveggene. De består av en 4" stenderverkskonstruksjon, med 3/4" faspanel på begge sider. Det er usikkert om deler av ytterveggene i huset har hatt isolasjon, f. eks i form av tangmatter i hulrommene i konstruksjonen. I forbindelse med den istandsettingen som ble startet opp i 2001, ble det tatt hull på den sekundære platekledningen i ett av lagerrommene nordvest for inngangsdøra og i et lagerrom under trappa til 2. etasje. Det er ingen tegn til isolasjon i de hulrommene som er synlige i disse åpningene. Det er heller ikke tegn til isolasjon i de åpningene som er tatt i rom 116, "stuerommet", dvs. det rommet hvor dekoren er oppdaget.

Figur 10. "Amundsenvillaen". 1. etasje. Planskisse av dagens situasjon og rominndeling. Vegger og dører i rom 101 er trolig opprinnelige, eller fra en meget tidlig påbygging/ombygging. Veggene mot vest, syd og nord er ikke kledd inn med plater, og står synlige. Det er bevart mer originalmateriale under dagens platekledning i de øvrige rommene i huset. Den malte dekoren er markert med røde piler. A er "N 24" og "N 25", B er luftskipet "Norge". Skisse JB. Jan. 2004.

Figur 11. "Amundsenvillaen". 1. etasje. Planskisse av det som undertegnede antar kan være opprinnelig rominndeling. De stiplede linjene markerer vindfanget mot øst, som kan være sekundært. Bortsett fra hoveddøra mot nord, er alle slagretninger på dørene gjetning. Skisse JB. Jan. 2004.

Rapport

Romfunksjoner;

Antatt opprinnelige og nåværende/siste. Det har ikke vært mulig å spore opp opprinnelige eller sekundære plantegninger av huset. Arkitektene som var engasjert for de forrige og siste arbeidene som ble igangsatt har tegnet skisseoppmålinger, som mine skisser er basert på.

Rom Nr.	Opprinnelig funksjon	Nåværende/siste funksjon
101	Vindfang	Vindfang
102	Kott	Kott
103	Kott	Kott
104	Lager	Lager
105	Gang	Gang
106	Kjøkken ?	Lager
107	Kott	Kott
108	Kjøkken ?	Bad
109	Gang	Gang
110	Gang	Gang
111	Trapperom	Trapperom
112	Vindfang	Lager
113	Spisestue/Finstue ?	Gang
114	Spisestue/Finstue ?	Sykerom
115	Spisestue/Finstue ?	Sykestue
116	Spisestue/Finstue ?	Sykestue

Rom 116. Opprinnelig Spisestue/Finstue? Rommet med dekor.

Rommet har trolig opprinnelig bestått av rommene 114 og 116.

Rom 116 måler i dag:

Ca. 289 x 423 cm. Dvs. ca. 12,25m²

Dagens takhøyde er ca. 249 cm.

Opprinnelige mål inklusive rom 114, har trolig vært:

Ca. 576 x 423 cm. Dvs. ca. 24,40m²

Opprinnelig takhøyde har vært ca. 260 cm.

Dagens utseende:

I begge rom, 114/116, dvs. de rommene som trolig opprinnelig har utgjort Spisestue/Finstue?

Figur 12. "Amundsenvillaen". Rom 114. Vestdel av tidligere Spisestue/Finstue?, sett mot nord. Foto. JB. 20.1.2004.

Figur 13. "Amundsenvillaen". Rom 114. Vestdel av tidligere Spisestue/Finstue?, sett mot syd. Foto. JB. 20.1.2004.

Figur 14. "Amundsenvillaen". Rom 116. Øst del av tidligere Spisestue/Finstue?, sett mot nord. Foto. JB. 20.1.2004.

Dagens utseende:

I begge rom, 114/116, dvs. de rommene som trolig opprinnelig har utgjort Spisestue/Finstue?

Tak.

Porøs Huntonitt, 10 mm. Glattkant lister 12 x 30 mm, i skjøtene mellom platene. Malt hvit med akrylmaling. Malingen påført med rull. Rom 116, to moderne, standard lysstoffrørkasser i taket. Rom 114, tre moderne, standard lysstoffrørkasser i taket. I rom 116 er det over vinduet mot øst en nedforing utført i sponplate, mål: 2,2 x 35 x 55 cm. malt som tak.

Taklister.

Glattkantlist, 40 x 15 mm. Malt hvit med akrylmaling. Malingen påført med rull.

Vegger.

Porøs Huntonitt, 10 mm. Strimlet i skjøtene mellom platene. Malt hvit med akrylmaling. Malingen påført med rull. I hjørnene er det påsatt dekklist, 12 x 16 mm, med buet front. Malt som vegg.

På nordveggen i rom 116, er det montert tre hvite, standard laminerte høyskap. Skapene går til taket, og taklista følger skapfrontene.

Vinduer.

To – rams vinduer av "empire" type. Ny design med termoglass og spennlukkere. Tre glass i hver ramme. Liggende glassformat i hver ramme. Vinduene er både i form og utførelse svært ulike de opprinnelige vinduene i huset, og bidrar til å forsimpler husets stramme, opprinnelige uttrykk. Malt hvit med alkydmaling, påført med pensel.

Figur 15. "Amundsenvillaen". Rom 116. Øst del av tidligere Spisestue/Finstue?, sett mot nord. Deler av platekledningen i taket er fjernet. All platekledningen på sydveggen er fjernet. De negative fargesporene viser at det trolig har vært en vanlig hul kil taklist i rommet. I hjørnene har det opprinnelig vært ca. 20 x 20 mm kvartstafflister. Listene har vært malt i veggfargen. De negative fargesporene viser at rom 116 har fortsatt mot vest, og at veggen mellom rommene 116 og 114 er sekundær. Døråpningen mellom rommene 116/114 og rom 115 har vært vesentlig bredere enn dagens åpning, det er heller ikke spor av en dør i denne åpningen. Den malte dekoren er synlig, med N24 og N25 på østveggen og luftskipet Norge på sydveggen. Den nye døra står inntil opprinnelig stender mot øst, men den er høyere enn den opprinnelige døra, og veggen er derfor forhugget over døra. Innkabbingen vest for nåværende dør er utført med materialer fra et annet rom. De negative fargesporene viser at det har stått hyller foran den veggen hvor materialene er tatt fra. Fargene kan tyde på at dette er opprinnelige materialer som er malt opp i 1937. Det kan være materialer fra bakveggen i barinnredningen fra 1937. Foto. JB. 20.1.2004.

Vindusgerikter

Norsk standard, glattkant med avrundete hjørner, 15 x 60 mm. Malt hvit med alkydmaling, påført med pensel.

Dører.

Moderne "Gaboon" dører med honeycomb kjerne av papp. Finert med lønnefiner?

Dørgerikter.

Norsk standard, glattkant med avrundete hjørner, 15 x 60 mm. Malt hvit med alkydmaling, påført med pensel.

Rapport

Fotlister.

Glattkant, 15 x 70 mm. Malt hvit med alkydmaling, påført med pensel.

Feielister.

Lakket glattkant, eikelist med avrundet topp. 10 x 20 mm.

Gulv.

Rom 116. Lys beige spettet vinylbelegg. Ikke sveisete skjøter.

Rom 114. Lys blågrå "marmorert" vinylbelegg. Sveisete skjøter.

Utseende i den avdekkede delen i rom 116:

I rom 116 er deler av den sekundære kledningen i taket, og på øst og sydveggen revet av. Ved rivingen kom de malte dekorasjonene fram. Det er ut fra de opplysningene vi kan lese av disse overflatene at det er mulig å danne seg et inntrykk av rommets opprinnelige utseende.

I taket er det fjernet plater i et område i sydøsthjørnet på ca. 61 x 106 cm. På østveggen er platene fjernet fra gulv til tak i en bredde på ca. 175 cm. fra sydveggen. På sydveggen er alle plater fjernet. Total bredde på synlig panel er ca. 289 cm.

Tak.

Maskinhøvlet faspanel. Bredde 8 cm. Det området som tidligere var dekket av taklista, viser at panelet i det avdekkede hjørnet i lengre tid har vært utsatt for UV – lys. Dette har resultert i at treoverflaten er blitt nedbrutt, og har fått en mørk, rødbrun farge. Dette har skjedd før takelementene ble montert på plass. Trolig har dette skjedd under transport og lagring. Over dette diverse lag med oljebasert maling, trolig ren linoljemaling. Siste, og nåværende fargelag på faspanelet er kraftig blå. Det er ikke på noen måte mulig å kode denne fargen, men den ligger mellom NCS S 1560 – R90B, 1555 – R80B, 2050 - R80B og 2060 – R90B. Trolig er dette en farge som er blandet på stedet. Varianter av denne særegne blå fargen er observert av undertegnede på flere av fangsthyttene på Svalbard.

Dekor i tak.

Ingen dekor synlig, men opplysninger kan tyde på at det opprinnelig kan ha vært ha vært malt dekor også i taket. Det er antydnet at det har vært malt en kompassrose i taket eller på gulvet i et av rommene.

Taklist.

Fjernet. Negative fargespor tyder på at det har vært en standard hukilslist fra perioden, med mål: H. 7,5 x B. 8 cm. Negative fargespor viser at opprinnelig farge på taklista har vært malt .

Vegger.

Veggene er kledd med maskinhøvlet faspanel. Bredde 10,5cm. Det området som tidligere var dekket av taklista, viser at panelet er grunnet med en tynn vask med blå og blågrønn oljebasert maling fargen varierer sterkt på de ulike delene av veggen. Dette er trolig gjort før montering på stedet. Panelet er malt mørk gråblå, med en oljebasert maling, trolig ren linoljemaling. Fargen ligger mellom NCS S 5005 – R80B og 6005 – R80B.

Vegger, malt dekor.

På den gråblå bunnen er det malt frihåndsdekor. På det avdekkede feltet på østveggen er det en fremstilling av flybåtene Dornier – Wal N24 og N25. På sydveggen er det en fremstilling av luftskipet "Norge", fortøyd til masten i Ny – Ålesund. (Komposisjonen med fjellene i bakgrunnen viser at det ikke kan være masten i Vadsø, "Norge" er fortøyd til)

Figur 16. "Amundsenvillaen", rom 116, Østveggen. Dekoren viser de to Dornier-Wal flybåtene N24 og N25. Disse flyene ble brukt av Roald Amundsen og Lincoln Ellsworth i 1926, i deres forsøk på å fly til Nordpolen. Oljebasert maling på panel. Mål. Ca. H. 72 x 105 cm. Foto. JB. 22.1.2004.

Dekoren er friskt og forholdsvis sikkert utført. Komposisjonen og motivene er først tegnet opp på veggen med blyant.

Deretter er malingen påført og dekoren er malt vått i vått. Begge motivene er malt i perspektiv og med en forholdsvis god forkortning av motivene. Vanligvis tyder den typen komposisjoner på at kunstneren har brukt fotografier som forelegg til dekoren.

Stasjonsjef Geir Aasebøstøl ved Norsk Polarinstitutt's forskningsstasjon i Ny – Ålesund, har i en årrekke samlet og registrert fotomateriale og film fra Svalbard. Så langt har han ikke registrert noen fotografier eller film som viser Norge fortøyd til masten i Ny – Ålesund. Derimot finnes det en rekke bilder som viser Nobiles luftskip Italia fortøyd til masten. Dette kan tyde på at kunstneren i dette tilfelle ikke har brukt fotografier som forbilder.

Dekoren er utført med en tørrende olje som bindemiddel, trolig ren linolje. Dekoren ble malt da den grå veggfargen var helt tørr.

Fargene som er benyttet i dekoren er:

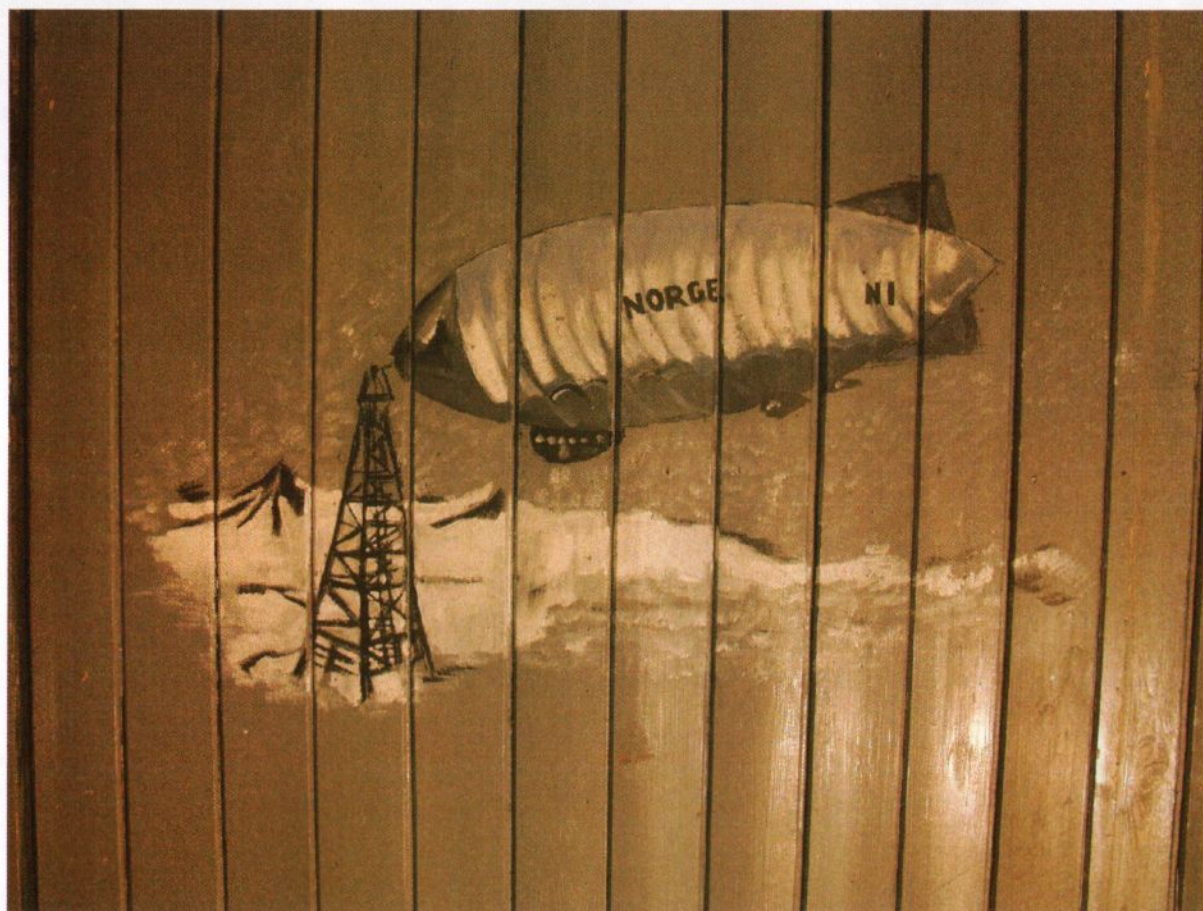
Sort

Hvit

Skarp gul. NCS S 1030 – Y10R

Blå. Umulig å kode. Trolig den samme blå som er benyttet i taket.

Engelsk rød. NCS S 2570 – Y80R

Figur 17. "Amundsenvillaen", rom 116, Sydveggen. Dekoren viser luftskipet "Norge", som Roald Amundsen reiste over Nordpolen med som den første som fløy over nordpolen i 1926, non-stop Svalbard – Alaska. Oljebasert maling på panel. Mål. Ca. H. 70 x L. 113 cm. Foto. JB. 21.1.2004.

Kunstner.

Diverse ubekreftede, muntlige kilder i Ny – Ålesund og Longyearbyen attribuerer den malte dekoren til den svenske meteorologen og polarforskeren, Magister Finn Malmgren. Malmgren som var i Amundsens følge i 1926 skal også ha vært en brukbar kunstner. Malmgren kom tilbake til Svalbard i 1928, og var med Umberto Nobile på ekspedisjonen med luftskipet "Italia". Han omkom på Italiaekspedisjonen.

Følgende opplysninger er mottatt av Susan Barr, Riksantikvaren 5.2.2004.

Finn Malmgren och hans artistiska talanger. Dessa var ganska kända och det finns skrivet någonstans att det var Malmgren och Odd Dahl som gjorde en kalender varje månad. Jag har kopior på ett 15-tal av dessa och det var lätt att se vilka som Finn Malmgren gjort. Dahl textade "söndag" med ø och Malmgren med ö.

Att det var Malmgren som gjort bilderna i Ny-Ålesund fick jag veta av hans fästmö Anna Nordenskjöld som besökte Ny-Ålesund 1965, om jag inte minns fel. De höll då på att renovera huset och satte upp skivor för att täcka den gamla "nedkladdade" väggen. Hon såg omdelbart att det var han som gjort målningarna men tyvärr var hon mycket blyg och tillbakadragen och sa aldrig till någon vad hon visste.

Mer än så här kan jag inte berätta men jag hoppas det räcker för att övertyga dig. Opplysningene kommer fra Fred Goldberg. Han er svensk amatørhistoriker og polarsamler med mye interessant kunnskap.

Figur 18. Magister Finn Malmgren. Foto fra: "Den første flukt over polhavet". s. 120. Fotograf. Ukjent.

Figur 19. "»Amundsenvillaen»". Detalj av dekoren på østveggen. Detaljen viser opptegningen med blyant som er gjort rett på panelet, før N 25. ble malt. Skrålinjene opp til høyre er hjelpelinjer som er trukket i perspektiv, for å forminske N25, og klare å male N24 i samme posisjon, men i mindre størrelse. Foto. JB. 21.1.2004.

Figur 20. Detalj av N24, som viser at dekoren er påført vått i vått. Dette kan sees ved at de ulike fargene er gnidd i hverandre. Alle rette "linjer" i komposisjonen er utført ved hjelp av tynne, flate pensler i ulike bredder. Disse er dyppet i sort maling, og deretter satt vertikalt ned på underlaget. Foto. JB. 22.1.2004.

Rapport

Fotlister.

Fjernet. Negative fargespor viser at rommet har hatt fotlister som har vært ca. 9,5 cm. høye.

Vinduer.

Fjernet. Deler av den opprinnelige karmen står bevart på østveggen. Den viser opprinnelig høyde på originalvinduene. Ut fra fotografier kan da opprinnelig bredde på vinduene rekonstrueres. På den måten er det mulig å lage svært nøyaktige rekonstruksjoner av de opprinnelige vinduene.

Fargeundersøkelser.

Det ble gjort noen stratigrafiske fargeundersøkelser med lagvis avdekking av fargelagene, for å prøve å bringe på det rene, i hvilken fase i rommets historie, dekoren har blitt malt.

Undersøkelsene ga følgende resultat:

Rommet ble malt første gang med en gang huset var satt opp i 1918.

Opprinnelige farger, 1918:

Tak.

Taket ble først grunnet med tre strøk med tynn, matt hvit oljebasert maling. Grunnen til at det ble påført flere strøk med grunning, var at det ikke var påført et grunningsstrøk for å dempe UV – skadene under første lag med maling. Treverket sugde derfor mer i første strøk, og for å få en jevn grunning og jevnt sluttstrøk, var det påkrevet med flere strøk grunning. På grunningsstrøkene ble sluttstrøket påført. Dette var en hvit halvblank, oljebasert maling, trolig ren linolje. Glans ca. 35.

Taklist.

Taklista var opprinnelig malt med hvit med en oljebasert maling, trolig ren linolje. Det er stor sannsynlighet for at grunningslagene og sluttbehandlingen av taklista fulgte takets behandling.

Vegger.

Veggene ble først grunnet med en tynn vask med blågrønn oljebasert maling. Under denne tynne grunningen/impregneringen er treverket nedbrutt. Det ser ut til at nedbrytningen i hovedsak er forårsaket av UV – stråler. Dette kan tyde på at trematerialene har vært utsatt for sollys over en lengre periode. Dette kan ha skjedd før montering på fastlandet, under transporten til Svalbard og under lagring og bygging i Ny – Ålesund.

På denne tynne, blågrønne vasken ble det påført et tynt lag med matt blågrå grunningsmaling. Fargen er identisk med den opprinnelige fargen. Deretter ble det påført et ensfarget sluttstrøk med gråblå, halvblank, oljebasert maling. Glans ca. 35. Dette er den opprinnelige fargen.

Vinduer.

Vinduene er fjernet men en del av karmen er bevart i rom 116. Vinduene var grunnet på samme måte, og med samme blågrønne fargen som veggelementene. Over dette ble det påført to tynne strøk med matt, hvit oljebasert grunning. Til slutt ble det påført et strøk med halvblank, hvit oljebasert maling. Glans ca. 35.

Vindusgerikter

Nesten uten unntak hadde i denne perioden vinduene og vindusgeriktene samme farge. De negative fargesporene viser at dette er tilfelle her også. Vi vet ikke om vindusgeriktene var grunnet på samme måte som vinduene, men den øvrige behandlingen var sammenfallende med malingen på vinduene.

Rapport

Dører.

Det er tre opprinnelige dører bevart i rom 101 i 1. etasje. Alle tre er speilfyllingsdører med to fyllinger. Hvis vindfanget er et sekundært påbygg på huset, er trolig dørene gjenbruk fra andre steder i huset. Ombyggingen har da med stor sannsynlighet skjedd i forbindelse med at huset ble innredet til bar for "Nordpolhotellet" i 1937.

Dørene i resten av huset har trolig vært av samme type. Det ser ikke ut til å ha vært dør mellom rom 116 og dagens rom 115. Det er så langt ikke mulig å si noe om hvilken type overflatebehandling eller farger dørene har hatt.

Figur 21. "Amundsenvillaen". Rom 101. Vindfang. Tre opprinnelige dører er bevart i 1. etasje. Alle tre er trolig bevart på opprinnelig plass i rom 101, vindfanget. Bildet viser de to dørene som leder inn til kottene på sydveggen. Det er stor sannsynlighet for at alle dørene i huset opprinnelig har vært identiske med disse to dørene. Foto. JB. 20.1.2004.

Dørgerikter.

Fargesporene viser at dørgeriktene var grunnet på samme måte, og med samme blågrønne fargen som veggelementene. Over dette ble det påført to tynne strøk med matt, hvit

Rapport

oljebasert grunning. Til slutt ble det påført et strøk med halvblank, hvit oljebasert maling. Glans ca. 35.

Fotlister.

De negative fargesporene er vanskelige å tyde, men det kan se ut til at fotlistene opprinnelig var malt hvite.

Gulv.

Originalgulvet ligger på plass under dagens oppforete gulv. Ikke undersøkt.

Rom 116. Oppsummering. Fargeholdningen da rommet sto ferdig innredet i 1918.

Tak.

Hvit, halvblank.

Taklist.

Hvit, halvblank.

Vegger.

Gråblå, halvblank. Mellom NCS S 5005 – R80B og 6005 – R80B.

Vinduer.

Hvit, halvblank.

Vindusgerikter.

Hvit, halvblank.

Dører.

Ingen kunnskaper.

Dørgerikter.

Hvit, halvblank.

Fotlister.

Hvit?

Gulv.

Ingen kunnskaper

Endringer som ble gjort da dekoren ble malt i 1926?

Trolig ble dekoren malt i 1926 mens Amundsen bodde i huset. Amundsen Kom aldri mer til Ny – Ålesund. Amundsen dro fra Tromsø i 1928, med flybåten "Latham" for å komme Nobile til unnsetning. Nobile hadde havarert med luftskipet Italia. Flyet må ha styrtet, og Amundsen omkom på veien mellom Tromsø og Ny – Ålesund, og ble aldri funnet. Hvis det er riktig som informantene opplyser, at det er Malmquist som har utført dekoren er siste mulighet i 1928. Hadde det blitt malt i 1928, - hadde det trolig vært luftskipet Italia som ble valgt som motiv, idet det da var et høyaktuelt tema i Ny- Ålesund, fordi Italia lå i samme hangar som Norge hatta brukt to år tidligere. Vi vet ikke om Nobile også fikk stilt Amundsenvillaen til disposisjon da han forberedte seg til Nordpolferden i 1928.

Følgende endringer er registrert:

Tak.

Malt kraftig blått. Det er den fargen som nå er siste lag på faspanelet i taket.

Rapport

Taklist.

Trolig malt mørk gråblå, som deler av den nedre delen av luftskipet Norge.

Vegger.

Kunstneren som malte dekoren beholdt den opprinnelige veggfargen i rommet fra 1918, og brukte den som underlag for frihåndsdekoren.

Vinduer.

Den hvite opprinnelige fargen ble lasert med et tynt strøk med Brent Sienna. Resultatet ble en form for mahogniådring. (Mahogniimitasjon)

Vindusgerikter.

Den hvite opprinnelige fargen ble lasert med et tynt strøk med Brent Sienna. Resultatet ble en form for mahogniådring. (Mahogniimitasjon)

Dørgerikter.

Malt sorte.

Dører.

Ingen kunnskap om dørene.

Fotlister.

Malt sorte.

Gulvet.

Ingen kunnskap om gulvet.

Tilstand. Dekorlaget og det blågrå underlaget for dekoren.

Den gråblå bunnfargen som dekoren er malt på hadde trolig stått synlig i ca. 8 år, da dekoren ble malt. Det er ingen tegn som tyder på at veggen ble rengjort eller avfettet før dekoren ble malt. Det betyr at dekoren ble malt på et underlag som både kan ha vært skittent og ha hatt et fettbelegg. Den malte dekoren er malt med en relativt fet oljebasert maling. Resultatet er at bindevne og heft mellom bunnlaget og dekoren kan være begrenset.

Den relative fuktigheten, RH, i rommet endrer seg på grunn av oppvarming av huset. Når huset varmes synker RH, og derved krymper trematerialene. Når temperaturen faller, øker RH igjen, og treet sveller. Disse bevegelsene i trevirket gjentar seg ved alle klimaskifter. Treet er et hygroskopisk og levende materiale. Oljebasert maling vil etter tork gradvis bli stivere. Dette innebærer at enkelte malinger ikke klarer å følge bevegelsen i treverket, og vil derfor gradvis skulle opp og falle av.

Når to malinglag er malt på hverandre, uten tilstrekkelig heft mellom lagene slik det er tilfelle her, kan det siste laget være meget utsatt mht. opp- og avskallinger. Det siste laget vil også være meget sårbart i forhold til mekaniske påvirkninger mot overflaten.

Dekormalingen er over store deler meget løs, og hadde ikke feste til underlaget. Det var i tillegg større områder med oppskallinger, og områder hvor malingen hadde falt av. Se fig. 22 og 26.

Overflaten er skitten. Det er en mengde mekaniske skader, både i dekoren og i bakgrunnsfargen. Skadene skyldes både to generasjoner med spikerhull, forårsaket av den første og andre gangen originalveggene ble kledd inn med spikerslag, glassvattmatter og Huntonitt- og sponplater. Det har blitt skader i bunnfarge og dekor begge gangene platekledningen har blitt fjernet fra vegger og tak. Skadene er både forårsaket av at det er brukt brekkjern og hammer for å få ut spikre og fjerne plater, uten at det er sørget for skikkelig beskyttelse mellom kubein/brekkjern og maling/dekor. Firkantet klipt stift og spiker river opp treverk når den blir dratt ut. Det er derfor mange riveskader i treverket.

Figur 22. "Amundsenvillaen". Rom 116. Sydvegg, opp- og avskallinger i dekoren i nedre del, under luftskipet Norge. I bildets øvre, høyre del er det store utfall av maling. Foto. JB. 21.1.2004.

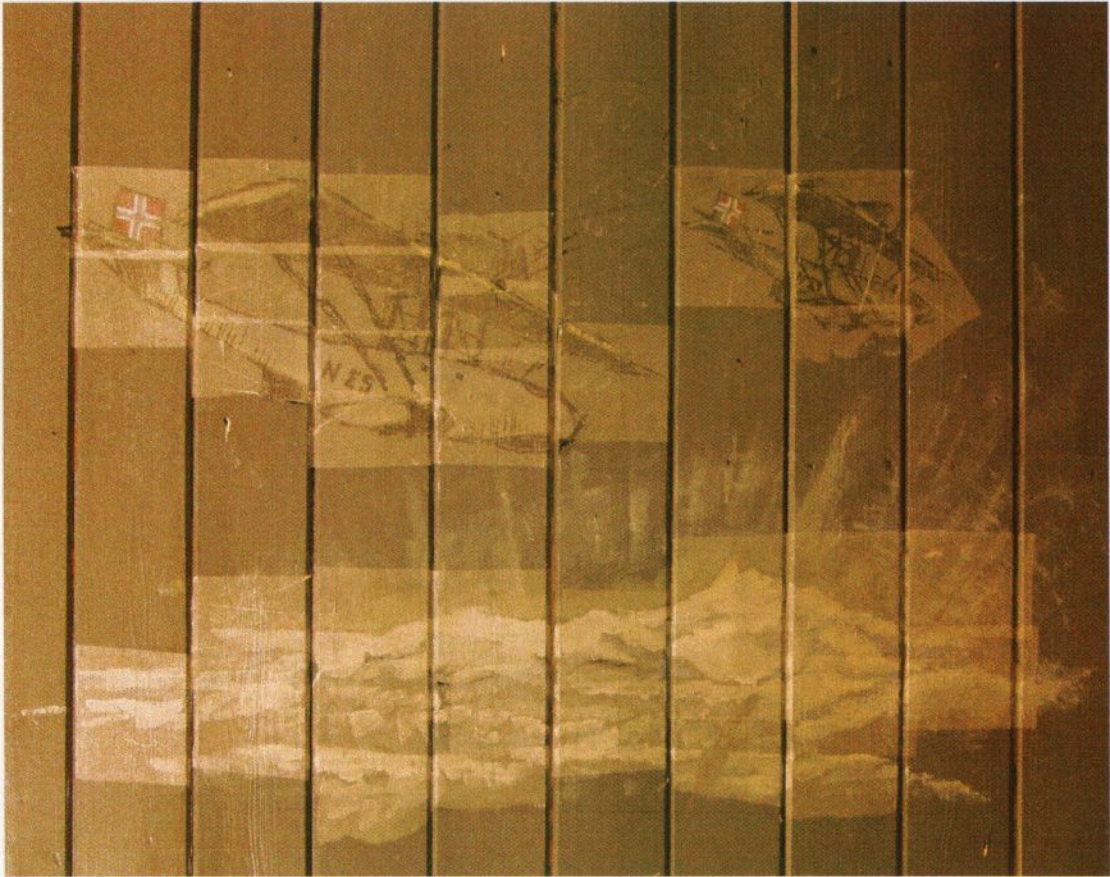

Figur 23. "Amundsenvillaen". Rom 116. Sydvegg. Spikerhull, riss og riper i bunnfargen i nedre del, under luftskipet Norge. Foto. JB. 21.1.2004.

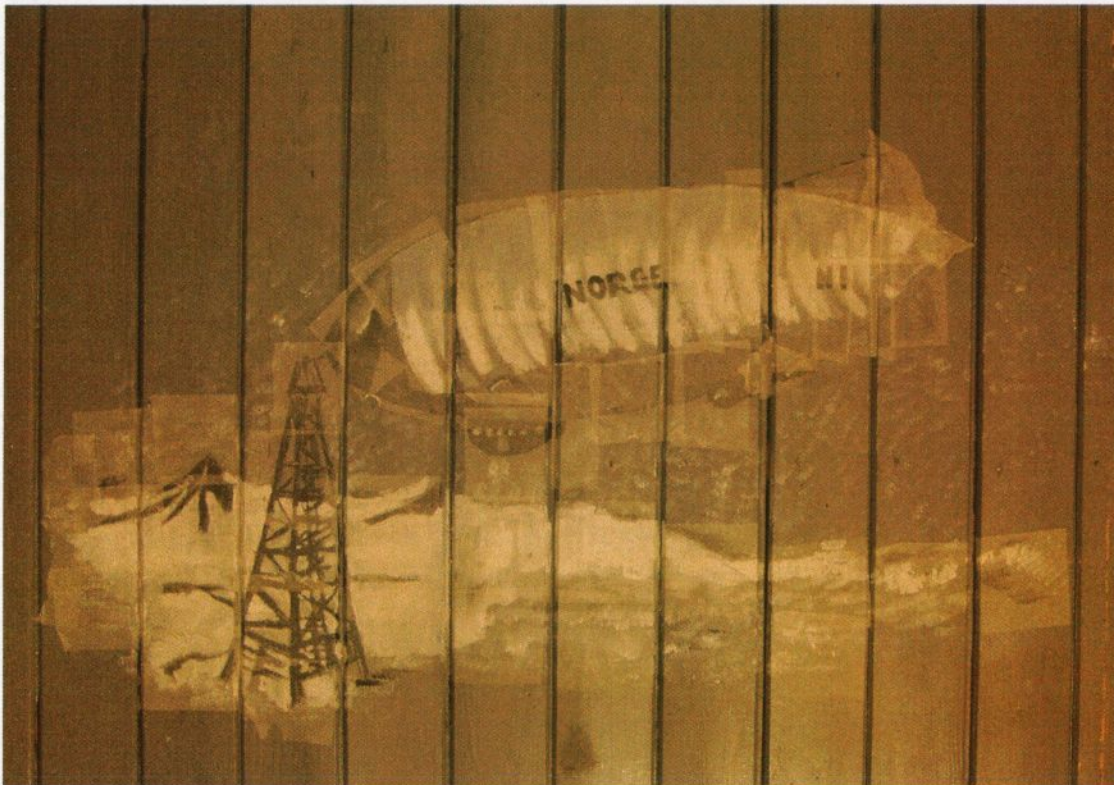
Sikringstiltak utført ved undersøkelsene.

For å sikre den malte dekoren ble det foretatt en nødkonservering av begge dekorfeltene. Den malte dekoren ble nesten fullstendig klebet over med små lapper av varierende størrelse² med tynt Japanpapir, Type 25.504. Japanpapiret ble festet med en 4 – 5 % Gelatinløsning i rent vann. Forsidebeskyttelsen må ikke utsettes for vann eller fukt.

² Varierende fra ca. 5 x 5 cm, til ca. 8 x 12 cm.

Figur 24. "Amundsenvillaen". Rom 116. Østvegg, opp- og avskallinger i dekoren er sikret ved overliming med Japanpapir og 4 – 5 % Gelatin. Foto. JB. 21.1.2004.

Figur 25. "Amundsenvillaen". Rom 116. Sydvegg, opp- og avskallinger i dekoren er sikret ved overliming med Japanpapir og 4 – 5 % Gelatin. Foto. JB. 21.1.2004.

Figur 26. "Amundsenvillaen". Rom 116. Sydvegg, Detalj av opp- og avskallinger i dekoren før sikring med overliming med Japanpapir og Gelatin. Foto. JB. 21.1.2004.

Figur 27. "Amundsenvillaen". Rom 116. Sydvegg, Detalj av opp- og avskallinger i dekoren etter sikring med overliming med Japanpapir og Gelatin. Foto. JB. 21.1.2004.

Forslag til tiltak. Kort sikt.

Hvis første etasje i Amundsenvillaen skal tas i bruk som bolig, må dekoren dekkes til igjen. Dette må gjøres for å unngå nye skader på de opprinnelige malte flatene og den malte dekoren.

Det er viktig at det ikke spikres unødige eller monteres opp inventar som krever at det spikres eller skrues i tak eller vegger i rommene 113, 114, 115 og 116.

All festing av plater, stendere, listverk og lignende til opprinnelige overflater, i forbindelse med nyinnkledning og bruk av Amundsenvillaen, skal gjøres med rund spiker uten grader eller festeforsterkninger. Den runde spikeren kan i de fleste tilfelle trekkes ut uten at treverket flises opp eller skades i vesentlig grad.

Tak.

De spikrene som står igjen fjernes forsiktig. Bruk en egnet trekloss mellom taket og brekkjernet/hammeren. Treklossen polstres med et egnet materiale på den siden som legges mot malingen. Platekantene renskjæres. Det felles inn en ny plate, som festes med rundspiker. Langs kantene festes platen i det området som vil bli dekket av den rekonstruerte taklista. Mot vest festes plata med noen få spikre nede i fasen mellom de ytterste bordene.

Øst og sydvegg.

På de avdekkede partiene festes det gråpapir innerst mot dekoren. Gråpapiret skal kun festes i overkant, med tacks eller stiftepistol med kramper, slik at det henger løst ned fra gulv til tak. Banene henges med ca. 3 – 5 cm. overlapping. Papiret festes i det området øverst på veggene hvor det bare er grunningsmaling. Papiret skal fungere både som en klimabuffer, og beskytte overflaten når nye plater påsettes.

Østvegg.

Restene av glassvatten ved vinduet renskjæres og fjernes. Det settes opp nye horisontale spikerslag. Ett under taket, som festes i det umalte området, ett nede ved fotlista, som festes med så få spikre som mulig, og så langt nede som mulig og ett midt på veggene. Det midterste festes med spikre eller skruer i det området inntil den opprinnelige vinduskarmen som vil bli dekket av vindusgerikta når den rekonstrueres, og helt inne i hjørnet mot sydveggen hvor det kommer til å bli dekket med en kvartstafflist når den rekonstrueres. Som isolasjon på ytterveggen kan det brukes tynne, sydde mineralullmatter. Til bruk som nye veggplater kan det brukes 6 mm. rehabiliteringsgips, 12 mm gips eller 6, 10 eller 12mm hard Huntonitt. Plateskjøten legges horisontalt over spikerslaget for å unngå spikring i underliggende vegg. Spikringen av platene gjøres med meget kort platestift i de horisontale spikerslagene.

Sydvegg.

Det settes opp nye horisontale spikerslag. Ett under taket, som festes i det umalte området, ett nede ved fotlista, som festes med så få spikre som mulig, og så langt nede som mulig og ett midt på veggene. Det midterste festes med spikre eller skruer i det området inntil den opprinnelige døråpningen som vil bli dekket av dørgerikta når den rekonstrueres, og helt inne i hjørnet mot østveggen hvor det kommer til å bli dekket med en kvartstafflist når den rekonstrueres. Til bruk som nye veggplater kan det brukes 6 mm. rehabiliteringsgips, 12 mm gips eller 6, 10 eller 12mm hard Huntonitt. Plateskjøten legges horisontalt over spikerslaget for å unngå spikring i underliggende vegg. Spikringen av platene gjøres med meget kort platestift i de horisontale spikerslagene. På vestsiden av døråpningen kan platene festes i de materialene som er sekundært benyttet som innkapping av tidligere døråpning.

Gulvet i rom 114 bøtes inn på den delen som er revet opp. Det kan spikres i originalgulvet for å feste, men fortrinnsvis bør det benyttes rund spiker.

Bortsett fra rom 101, har alle rommene sekundære bærende underlag og overflater. Det betyr at evt. malerarbeid i rom 101 skal utføres med alkyd eller linoljebasert maling. De øvrige rommene kan males med de farger og materialer KB A/S ønsker.

Forslag til tiltak. Lengre sikt.

Det er stor sannsynlighet for at det opprinnelig var malt mer dekor i rom 116 og 115. Muntlige kilder oppgir at det skal ha vært malt en kompassrose i taket eller på gulvet. Mest sannsynlig var denne malt i taket. Det er også eldre fangstfolk og gruveansatte som mener å huske at det blant annet var malt et hundespann på en av veggene.

Det betyr at den øvrige dekoren som med stor sannsynlighet finnes i rommene 116 og 115 kan være i samme forholdsvis dårlige konserveringstilstand som den dekoren som allerede er fremkalt.

Det er dessverre ingen muligheter for å forutsi konserveringstilstand på de øvrige maleriene. De lokale mikroklimatiske forholdene inn i de innkleddede veggene kan ha stor innvirkning på konserveringstilstanden.

For å sikre at den evt. resterende dekoren ikke blir ødelagt vil vi derfor anbefale at det innen et tidsrom på 2 – 4 år gjøres tiltak for å utføre en fullstendig bygnings- og fargearkeologisk undersøkelse av 1. etasje i Amundsenvillaen. En bygnings- og fargearkeologisk undersøkelse vil danne grunnlaget for en rekonstruksjon og restaurering av 1. etasje i huset. I den sammenheng vil det også være muligheter for å avdekke og sikre de øvrige malte dekorasjonene.

En slik undersøkelse kan utføres som et samarbeid mellom KB A/S sine håndverkere og malerikonserveratorer fra NIKU. Det er viktig at det ikke fjernes mer av plateinnkledningen i huset, uten at det er malerikonserveratorer tilstede som kan registrere og sikre evt. funn og dekor.

Konklusjon.

Amundsenvillaen er automatisk fredet etter Svalbardmiljøloven (sml) § 39 a, og må derfor behandles etter retningslinjer fastlagt av antikvariske myndigheter.

Som arkitektur har bygningen interesse som elementbygg, utover dette er den arkitektoniske verdien i dag begrenset. I dagens ombyggete tilstand er alle de opprinnelige arkitektoniske kvalitetene fullstendig ødelagt.

Bygningen har derimot usedvanlig høy kulturhistorisk verdi som kulturminne. Dette gjelder i første rekke den nære tilknytningen huset fikk som base for Roald Amundsen ved to av hans ekspedisjoner. Amundsen rangeres blant verdens mest kjente polarforskere, og er en av få nordmenn som er verdenskjente. Funnet av dekoren i huset, som med stor sannsynlighet har direkte tilknytning til Amundsens bruk av huset forsterker den kulturhistoriske verdien av huset.

Dekoren har begrenset verdi som kunstverk, men har meget høy kulturhistorisk verdi. Polarrelatert dekor av denne typen eksisterer knapt andre steder. Huset har også kulturhistorisk verdi i forhold til den opprinnelige bruken huset hadde som sommerbolig for KBKC's direktører.

Amundsenvillaen har etter undertegnede mening et meget stort potensiale som et aktivisert kulturminne. Ved en godt dokumentert restaurering og tilbakeføring av 1. etasje i huset til det utseendet huset hadde da Amundsen var aktiv i Ny – Ålesund i årene 1924 – 26, vil huset ha muligheter til bli et av de få bygningene som kan vise et tidsbilde fra en stor og viktig periode i norsk polarforskning.

1. etasje vil etter en restaurering kunne tas i bruk både til representasjon for KB A/S og som museumsrelatert presentasjon av en meget viktig periode av Svalbard og Ny – Ålesunds historie.

Ny – Ålesund/Oslo 28.1.2004.

Jon Brønne
Forsker/malerikonserverator

Rapport

Litteratur.

Amundsen, Roald. *Gjennem luften til 88° nord*. Oslo 1925. 278s. ill

Amundsen, Roald, Ellsworth, Lincoln. *Den første flukt over polhavet*. Oslo 1926. 264s. ill

Amundsen, Roald. *Mitt liv som polarforsker*. Oslo 1927. 256s. ill

Wisting, Oscar. *Seksten år med Roald Amundsen*. Oslo 1930. 206s. ill

Aschehougs Konversasjonsleksikon, 4. utg. Oslo, 1954.

KOSTNADSOVERSLAG / BUDSJETT

Prosjektnummer	156.2318	
Prosjektnavn	Amundsenhuset. Ny-Ålesund. Arkivsøk	
Prosjektleder	Brønne Jon	
Oppdragsgiver	Kings Bay A/S	

Prosjektbeskrivelse

<p>I forbindelse med restaureringen av "Amundsenhuset" i Ny-Ålesund, skal det før det gjøres tiltak i huset, gjennomføres et kvalifisert arkiv og litteratursøk for å bringe fram mest mulig opplysninger om bygningens historie. Arbeidet rapporteres som en upublisert rapport til oppdragsgiver.</p>

Kostnadsoversikt

Funksjon	Navn	Timer	Timepris	Sum
Forarbeid/prosjektadm.				
Prosjektleder	Brønne Jon	3,0	980	kr 2 940
Prosjekt-/feltarbeid				
	Hvinden-Haug Lars-Jacob	60,0	750	kr 45 000
Etterarbeid/Rapportering				
	Hvinden-Haug Lars-Jacob	37,5	750	kr 28 125
Timekostnader		100,5		kr 76 065

Driftskostnad	Tekst	
Reiseutgifter		kr 6 500
Driftskostnader		kr 6 500

SUM TOTALE KOSTNADER	kr 82 565
-----------------------------	------------------

Det gjøres oppmerksom på at prosjektets økonomiske ramme kan justeres i henhold til pris- og lønnsutviklingen pr. 1.1. hvert år. Tilbudet er eksklusive mva.

Ekstra kostnader i forbindelse med ventetid som skyldes Oppdragsgiver eller dennes representant vil bli fakturert og kan komme i tillegg til budsjettrammen

KOSTNADSOVERSLAG / BUDSJETT

Prosjektnummer	156.2319
Prosjektnavn	Amundsenhuset. Ny-Ålesund. Oppmålinger og arbeidstegninger
Prosjektleder	Brønne Jon
Oppdragsgiver	Kings Bay A/S

Prosjektbeskrivelse

I forbindelse med restaureringsarbeidene på "Amundsenvillaen" i Ny-Ålesund er det påkrevet med oppmålingsarbeider og rekonstruksjonstegninger for de bygningsdetaljene som evt. må kopieres. Oppmålingene utføres på Svalbard, mens uttegningene utføres i Oslo. Tegningsmaterialet leveres ferdig til bruk for snekkere. Detaljuttegninger i 1:1.

Kostnadsoversikt

Funksjon	Navn	Timer	Timepris	Sum
Forarbeid/prosjektadm.				
Prosjektleder	Brønne Jon	3,0	980	kr 2 940
Prosjekt-/feltarbeid				
	Hvinden-Haug Lars-Jacob	37,5	750	kr 28 125
Etterarbeid/Rapportering				
	Hvinden-Haug Lars-Jacob	37,5	750	kr 28 125
Timekostnader		78,0		kr 59 190

Driftskostnad	Tekst	
Reiseutgifter		kr 8 500
Driftskostnader		kr 8 500

SUM TOTALE KOSTNADER	kr 67 690
-----------------------------	------------------

Det gjøres oppmerksom på at prosjektets økonomiske ramme kan justeres i henhold til pris- og lønnsutviklingen pr. 1.1. hvert år. Tilbudet er eksklusive mva.

Ekstra kostnader i forbindelse med ventetid som skyldes Oppdragsgiver eller dennes representant vil bli fakturert og kan komme i tillegg til budsjettrammen

KOSTNADSOVERSLAG / BUDSJETT

Prosjektnummer	156.2320	
Prosjektnavn	Amundsenhuset, Ny-Ålesund, Undersøkelser	
Prosjektleder	Brønne Jon	
Oppdragsgiver	Kings Bay A/S	

Prosjektbeskrivelse

Første etasje i Amundsenhuset i Ny-Ålesund skal farge- og bygningsarkeologisk undersøkes. Undersøkelsene skal danne basis for en restaurering, evt. tilbakeføring av interiørene og eksteriøret til det utseendet huset hadde da Roald Amundsen brukte huset siste gang. Arbeidet rapporteres som en upublisert rapport til oppdragsgiver. Fotodokumentasjonen vedlegges som digitale bilder på CD. Rapporten vil inneholde detaljerte anvisninger og forslag til tiltak.

Kostnadsoversikt

Funksjon	Navn	Timer	Timepris	Sum
Forarbeid/prosjektadm.				
Prosjektleder	Brønne Jon	7,5	980	kr 7 350
Prosjektmedarbeider	Olstad, Tone	7,5	860	kr 6 450
Kvalitetssikring	Winness, Merete	5,0	790	kr 3 950
Prosjekt-/feltarbeid				
	Brønne Jon	81,0	980	kr 79 380
	Olstad, Tone	81,0	860	kr 69 660
Reiser				
	Brønne Jon	15,0	980	kr 14 700
	Olstad, Tone	15,0	860	kr 12 900
Etterarbeid/Rapportering				
	Brønne Jon	37,5	980	kr 36 750
	Olstad, Tone	22,5	860	kr 19 350
Timekostnader		272,0		kr 250 490

Driftskostnad	Tekst	
Forbruksmateriell		kr 10 019
Reiseutgifter		kr 15 900
Driftskostnader		kr 25 919

SUM TOTALE KOSTNADER	kr 276 409
-----------------------------	-------------------

Det gjøres oppmerksom på at prosjektets økonomiske ramme kan justeres i henhold til pris- og lønnsutviklingen pr. 1.1. hvert år. Tilbudet er eksklusive mva.

Ekstra kostnader i forbindelse med ventetid som skyldes Oppdragsgiver eller dennes representant vil bli fakturert og kan komme i tillegg til budsjetttrammen